

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

[नेपाल भाषाया छगूजक लय्-पौ ।]

भगवान् बुद्ध' सिगाल कुमारयात उपदेश बिया बिज्याना, च्वंगु ।

वर्ष ३
संख्या २६

कछला

बुद्ध संवत् २४६३
नेपाल संवत् १०७०

थुगु अंकया १)
दच्छिया चन्दा ३)

कविताः—

आह्वान—कुमारी बिष्णुमाया १
महपूजा—श्री आनन्द शाक्य ५
जीवन स्वां—श्री गुणनिधि ८
धर्मोदयया न्होने—श्री हर्षरत्न १२
स्वंतिया विन्ति—श्री धर्मरत्न 'यमि' १४
लक्ष्मीपूजा—श्री बटुकनाथ पन्त २०

कहानीः—

किजापूजा.....? १३
बेपत्ता—श्री गोविन्दलाल अमाल्य १८

निबन्धः—

स्वागत—श्री प्रेमबहादुर कंसकार २
ध्व दिन—श्री ठाकुरलाल मानन्धर ३
महपूजा—श्री हृदयचन्द्रसिंह प्रधान ६

महपूजा—श्री 'हृदय' ६
लक्ष्मितीर्थ—भाजु फतेबहादुरसि १०
नैतिक पनन—श्री महेन्द्रमान सिंह 'दीपक'	११
साहित्यया महत्व—भिक्षु महानाम 'कोविद'	१५
बर्नालि मिसात—अग्गधम आमणेर १६

धर्मः—

पुराण सुत्त—अ० विवेकानन्द आमणेर ४
---------------------------------	--------

मचाखाचाः—

छन्हुया खँ (बाखं)—श्री तीर्थलाल २१
विद्या (कविता)—धर्मज्योति शाक्य २१

उगुं थुगुं :—

मङ्गल कामना— २
सम्पादकयात पौ— २४
सम्पादकीय, समाचार, इत्यादि	

भारतीय साहित्य संस्कृति इतिहास ज्योतिषशास्त्र और धर्म-शास्त्रका एकमात्र अद्वितीय त्रैमासिक-पत्र

"श्रीस्वाध्याय"

वार्षिक मूल्य ४।००

एक प्रतिका १।००

[संस्थापक—श्री १०८ मान् आचार्य अमृतवाग्भवजी महाराज]

[सम्पादक—पण्डितभूषण श्री हरदेव शर्मा त्रिवेदी ज्योतिषाचार्य]

समस्त भारतके बड़े-बड़े विद्वानों और पत्र-पत्रिकाओंने इस पत्रकी मुक्त कण्ठ से प्रशंसा की है । भारतके सुप्रसिद्ध अनुभवी ज्योतिषाचार्योंकी भविष्यवाणियाँ और प्रत्येक वस्तुकी तेजी मंदीके अनुभूत चांस इसके प्रत्येक अङ्क में प्रकाशित होते हैं, जिससे व्यापारीवर्ग पर्याप्त लाभ उठा रहा है । इसकी राजनैतिक, सामाजिक, व्यापारिक और महायुद्ध सम्बन्धी चमत्कारी भविष्यवाणियाँ ६५ प्रतिशत ठीक मिलती हैं । इसके अतिरिक्त इस पत्रमें राष्ट्रको स्वतन्त्र करनेके प्रत्येक वैध उपायोंके साथ दर्शन, अर्थशास्त्र, ज्योतिः शास्त्रके गूढरहस्य, धार्मिक शिक्षाप्रद कलापूर्ण कहानी, नाटक, कविता, सामाजिक व्यवस्थाएँ भूगोल, खगोल, महापुरुषोंके जीवन चरित्र, विज्ञानके चमत्कार, ग्रन्थ परिचय इत्यादि विभिन्न विषयों पर अनुभवी विद्वानोंके गम्भीर लेख भी प्रकाशित होते हैं । नमूना विना मूल्य नहीं भेजा जाता ।

पता—व्यवस्थापक श्रीस्वाध्याय सदन, सोलन (शिमला)

आर्षा दय

ज्योत्सवापासा

“भासये जोतये धम्मं”

१०७०

सम्पादकः—भिन्नु महानाम “कोविद”

वर्ष ३

कालिम्पोंग

कार्तिक विक्रम संवत् २००६
अक्टूबर ईस्वी संवत् १९४६

अंक १

आह्वान

(लेखिका—कुमारी विष्णुमाया)

खाःया साधारण न्हाय्कंजक स्वया च्वने गुलि झीसं पासा ?
हय्हय् कने कुनीगु र्खाः स्वयाः वाह्य समांजक गुलि याय् पासा ?
स्वयाः संसारया न्हाय्कं आः झीगु नुगःद्यो स्वय वा पासा,
'झीनं छुं खः' धाय्काः लोके झीसं न्हाय् तय्मखुला पासा ?
आःतक लाःनी, आजु मवोनी, झीनं ब्वांब्वां वनेनु पासा,
विद्या कयाः, ज्ञान-चक्षु कनाः स्वय्नु विश्वया न्हाय्कं पासा ।
पुलांगु झीसं लोमंका छय्, याय्नु न्हूगु आः बिचार पासा,
झीनं मनू मिसा जूसां खः, झीजक तुं-ब्यां छाय् ज्वी पासा ?
नु रे नु पासा याकन-याकन, न्ह्यखा हालीगु ई जुल पासा—
क्यनालि झीगु पराक्रम झीसं झीगु जातिया नां तय् पासा ।

स्वागत

न्हूगु दँ । अँ, न्हूगु दँ । दोछि व
ख्वीगुं फुनाः दोछि व न्हेः क्यंगु दँ । जिगु
सीमित आइताया छपा तुति तोथुला ब्यूम्ह दँ ।
जिगु हाक्कुसे च्वंगु छयले मुयू सँ ब्वीकेत्यंम्ह
दँ । जिगु तेलागु मिखा बुलुकेत्यंम्ह दँ । जिगु
न न्ह्येज्यूगु वा हायकेत्यंम्ह दँ । जिखु जःगु
न्ह्याय्पं ख्वाय् यायत्यंम्ह दँ । जिगु प्वात्या-
प्वात्या च्वंगु न्यताः ह्यह्यकुंकेत्यंम्ह दँ । जिगु
धःस्वागु दुगःक्वे चामात्वीकेत्यंम्ह दँ । जिगु
बलागु लाहा—तुति याताप्याता वंकेत्यंम्ह दँ ।
जिगु जोवनया उमङ्ग-रसरङ्ग, आमोद-प्रमोद,
आनन्द-आकांक्षा, कामना-भावना फुकसितं सुस्त
विष (Slow poison) नकुनकुं, जिगु अङ्ग-

प्रत्यङ्गयात भ्वाथः-भ्वाभः,
शिथिल-दुर्वल, निष्क्रिय-
निश्चल, निस्तत्व-निस्तव्य
यायां जितः वृद्धावस्था-
पाखे जबरजस्ति ध्वात्तु-
ध्वानाः यंकेत्यंम्ह दँ ।

न्हूगु दँ ! छथेजापि न्हूगु दँतेसं दँदसं जिगु
आइताया छपा-छपा तुति तोथुलाः स्वयं हे
ग्यानापुसे च्वंगु, न्ह्याक्को तःसां सुनावनीगु काल-
यागु पचलिको म्हुत्वी जितः सोथनेत स्वयो
च्वंगु दु । खबरदार ! छ वइगु जितः मयो ।
छ खनाः जि तंमो । छंगु ख्वाः हे स्वयमास्ते
मवो । छन्त ला चन्दंक पाला छयमास्ते वो
का जि, स्यूला ? तर, अफसोस !

न्हूगु दँ ! छ सर्वव्यापी खः । छ
अपक्षपाती खः । ब्रह्मा, विष्णु, महेश्वर छ खः ।
वाद, प्रतिवाद, सम्वाद छ खः । बुद्ध, ईसा,
मुहम्मद छ खः । स्वर्ग, मध्य, पाताल छ खः ।
छं जितः बुढा यायत्यन । तर, छं हे जितः
ल्याय्म्ह नं याना ब्यूगु दु । छं जितः भ्वाथः व
ध्वाथः यायत्यन । तर, छं हे जितः हृष्टपुष्टनं
याना ब्यूगु दु । छ मान्यवर खः । छन्त जि
माने याय ! छ धर्मावतार खः । छंगु धर्मे
जि च्वने । छ न्ह्याः वंथे जिनं न्ह्याः वने ।
न्ह्याः वनेत जि मग्याः । सीतनं जि मग्याः ।
न्ह्याबलें छथे न्ह्याःन्ह्याःजक वने दयव गाः ।
तर, छ न्ह्याः वंथे, जि न्ह्याः वनेथे, सिमा,

मङ्गल कामना
न्हू दँया उपलक्ष्ये 'धर्मोदय'
या सकल पाठक-पाठिका भाजु
मैजुपिन्त न्हूगु मङ्गल कामना ।

स्वामा, गुँ, खुसि, पशु,
पंछि, जड़, चेतन
समस्त प्रकृति न्ह्याः
वना च्वंथे फुककं मदिक
गतिरोध मज्जीक न्ह्या-
बलें न्ह्याःहे जक वना

च्वंसा गुलि ज्यू हला ? तर अफसोस !.....

न्हूगु दँ ! छ वल । छको हानं छंगु
दर्शन याय दत । मन आनन्द जुल । चित्त
प्रसन्न जुल । तर, थथे हे आनन्द व प्रसन्न
नियमित रूपं दँदसँ ज्वीगु खःला ?

न्हूगु दँ ! ए पुलांगु प्वंकाः, न्हूगु
जायकाः संसारयात हे न्हू यायत स्वइम्ह न्हूगु
दँ ! छन्त जिगु स्वागत दु । हार्दिक स्वागत ।
स्वागत ! स्वागत !! स्वागत !!!

सुकुन्दाय आशा व निराशा इताः च्याकाः सम्यग्
विचारया ज्योति पिकाये, थः दूने हृदयदेवयात
गणेश साछी तये, थम्हं गथे धया अथे याः
मयाः स्वकेत पचि धस्वाके बियाः । बस्, आः छु
दनि, म्हपूजा सिधल । थुगु बेसाःबले राक्षसं थें
गुलि नये-त्वनेया विधि विधान बढे याना च्वने !
माःगु थुलि हे खः । सरल विधि झोगु थजु ।

हृदयनाप मम्बन्ध थजु । विचार संकलनया भाजन
थजु । जीवन धनया लाय सुना थमवं । गथे ?
अले धकाः थ्व दिनं कने हैगु परिवर्तन बांलायी ।
थ्व झीगु म्हपूजाया उपलक्ष्ये लाहा निपां गोमुंकाः
विति यानागु थ्व अन्तरतम आह्वान संसारभरं
तायेमा । सलं मखु, ज्यां लिसः बियेमा । थुलिका ।

+ + + +

पुराण सुक्त

अनुवादक—विवेकानन्द श्रामणे

जि थथे न्यना—

छगू समये भगवान् श्रावस्ति अनाथपिण्डिक
सेठं दयका तःगु जेतवन विहारे विहार याना
विज्यागु बखते, आयुष्मानपूर्ण अन वन । अन
वनाः भगवानयात नमस्कार यानाः छखे फेतुत ।
अले भगवानयाके विन्ति यात “भन्ते भगवान् !
जितः संक्षेप धर्मोपदेश याना विज्याहुं । गुगु
धर्मयात न्यनाः जि एकान्त, अप्रमादी, उद्योगो,
संयमी जुयाः विहार याय ।”

“पूर्ण ! मिखां रूपयात खनी । खंगु
रूपयात मनं प्रिय याई. प्रशंसा याई, मनं येका
च्वनी । यदि भिक्षुं उकियात प्रिय यानाः प्रशंसा
यात धाःसा वया तृष्णा उत्पन्न ज्वी । पूर्ण !
तृष्णाया उत्पत्तियात दुःख समुदय धाई । पूर्ण !
थथे न्यागु इन्द्रिय छं सीका का” ।

“यदि भिक्षुं उकियात अभिनन्दन प्रशंसा
मयात धाःसा वयाके नन्दी=तृष्णा धयागु नास
ज्वी । पूर्ण ! तृष्णाया नास ज्वीव हे दुःख
निरोध जुल धाय ।”

“पूर्ण ! जि थुलि छन्त संक्षेप धर्मोपदेश
बिया । आः छ गुगु जनपदे वनाः विहार याय

त्यना ?”

“भन्ते ! जि थुगुसी सुनपरान्ते वनाः
विहार याय त्यना ।”

“पूर्ण ! सुनपरान्ते च्वंपिं मनूत आपालं
चण्डाल, छाक्क-छाक्क वचन लहाययो । पूर्ण !
अन च्वंपिं मनूतेसं ध्वधूथे ह्युतु लहात धायव
छं छु याय ?”

“भन्ते यदि सुनपरान्ते च्वंपिं मनूतेसं
लाक थाक ह्युतु लहात धाःसा जि थथे मति
तय कि थ्व सुनपरान्ते च्वंपिं मनूत भिंपिं हे तिनि
अतिकं भिंपिं धायमाः । छाय्धाःसा थुमिसं
जितः लाहातिं ला प्रहार मयाःनि ।”

“पूर्ण ! सुनपरान्ते च्वंपिं मनूतेसं छन्त
लाहातं प्रहार यात धाःसा छं छु विचार याय ?”

“भन्ते ! यदि जितः लाहातं प्रहार यात
धाःसा जि थथे विचार यायकि इमिसं जितः
दण्डं प्रहार मयाःनि, शस्त्रं प्रहार मयानि, शस्त्रं
जिगु प्राण मकानि ।”

“पूर्ण ! सुनपरान्ते च्वंपिसं छन्त जःगु
तीक्ष्णगु शस्त्रं प्रहार यात धाःसा छं छु याय ?”

“भन्ते ! अन जि थथे विचार याय कि

वस्पोल भगवान्या श्रावक शिष्यपि दु, गुपि
थुगु जीवन खनाः घञ्जायाः (आत्मा हत्यार्थ)
शस्त्रहारक शस्त्रं प्रहार याकेत मोला ज्वी ।
जितः ला ममायकं हे लुल ।

“भगवान् ! जितः ला थथे मत्ती ल्वी ।
सुगत ! जितः ला थथे विचार वो ।”

“साधु ! साधु !! पूर्ण ! छ थुगु प्रकारं
शमदम युक्त जुल धाःसा सुनपरान्ते बास याय
फई । पूर्ण ! छं गथे बिचार वो अथे या ।”

आयुष्मान पूर्ण भगवान्या वचनयात
अभिनन्दन, अनुमोदन यानाः, पात्र चीवर ज्वनाः
सुनपरान्ते चारीका यायया नितिं बिज्यात । क्रमशः
चारीका यायां सुनपरान्ते थ्यंकः बिज्यात ।

आयुष्मान पूर्ण छगु वर्षाबास अन हे
याना बिज्यात । अन आयुष्मान पूर्ण वर्षावासया
भिन्ने न्यासः उपासकपित धर्मे दुकाल । थःनं
आश्रव क्षय जुयाः परि निर्वाण जुया बिज्यात ।
सत्वप्राणी सुखी ज्वीमा

महपूजा

थौं महपूजा !

मह, थौं छंगु पूजा !

थौं छंत जि पुज्याय,

माने याय,

भाव-भक्ति याय,

अभिवादन याय,

नस्वा-नस्वागु धुं च्याके !

धूप थने !

गनं हे दुर्गन्ध दना वय मफयमा !

ह्याउसे च्वंगु अबिरं तिके !

बाँबाँलागु, नस्वागु स्वांमालं क्वखायके !

प्यखयरं मतं झःझः धायके !

मंगलातः न्यंके !

ताय्-जाकि पुज्याय !

मह थौं छंत पुज्याय !

छं काललिसे ल्वालवां दँ विकल,

यानां जित्तले छं सुख हयगु स्वत,

हाकनं दँ बिकेत छ सुरे जुल,

कालया समुद्रे छं लाल कयाः

च्वसापारा

१०००

पार ज्वीगु स्वत,

छंगु आसयात पुज्याय,

छंगु साहसयात पुज्याय,

छंत पुज्याय ।

छं व मुंकेगु जरूर स्वयमाः

गुकिं यानाः सुख हे मदयक

किनाच्वंगु हाकः ह्री फइ,

गुकिं सिलेमाःगु अज्ञान सिला छ्वय फइ;

अले ख्वजक ख्वयाः जीवनयात

निरोस—वाणं कयकाः चात्तुवाना च्वंपित,

कर्तव्यया माःलि पुयाः थने फइ,

न्ह्युन्ह्युं जीवन भिके फइ;

अले भि लँ मामां वंपि,

लँ लोमँकाः लँ द्वंपि

लँजुवा केहेँ—किजापित

छं लँ कयना बी फइ

जुग—जुग तकं;

मह, थौं छंत सगं बी,

छंत पुज्याय ।

श्री आनन्द शाक्य

महपूजा

श्री हृदयचन्द्रसिंह प्रधान

[लेखक इन्ह भाषा विशारद खः । 'शुद्धाशुद्धया ताचा' नामं नेवा भाय्या इगू व्याकरणं वेकः नं दयका दीगु दु । थ्व लेखे वेकः नं नेपाली (गोर्खाली) भासेथे' निगू, स्वंगू शब्द मिले जुयाः इगू अर्थ प्याहाँ वइगु कया फुक्कं इगू हे पदथे यानाः प्रयोग याना दीगु दु । नेवा भासे थ्व न्हूगु रूप खः । अनुकरणीयथे न च्वं । पाठकपिसं ज्यू—मज्यू विचाः याना स्वयमा धयागु विचारं गथे च्वया हया दीगु खः अथे हे तया बियागु दु । सकस्यानं थःथःगु विचार प्रकट याना हया दीसा असलं ज्वी ।]—सं०

'महपूजा' छु। झीगु नेपाल देशं वयात गोद जन्मनी यायेधुंकल, वया महत्व छु। थ्व फुक्क सीकेगु, खंकेगु, महसीकेगु इतिहासया मिखा जिके मदु । उकिं महपूजाया खँ, महपूजाया तत्वया विषयले जिं छुं धायेमफु । एनं 'महपूजा' छयं छुनाः छिकपिनि न्होने जिं थ्व लेख प्रस्तुत यायेगु धृष्टता यानाच्वना । थ्वयात धृष्टता मधासे सःस्यूपिनिगु नुगले कुति न्यायेगु अथवा कुचुकुचु नकेगुनं धायफु । हाकनं सी-ताई धयागु मति कयाः सफूत स्वथनाः किलंनकातःपिं मतिकु-हापिनिगु न्होने करजोरी विन्ति यायेगु धाःसां ज्यू । तर महपूजाया वास्तविक इतिहास व तत्व मस्यूसानं देदसं महपूजां झीत जन्मनी याःवया च्वंगुलिं शब्दरूपे जक जूसां वयात झीसं मस्यू-महमस्यू धकाः धायेफैमखु । गुरु शिक्षक-अध्यापकपिसं व्युगु प्रश्नया उत्तररूपे जक जूसां झीसं 'महपूजा'या व्याख्या याये फयेमाः । बस् थ्वहे व्याख्यारूपे जिं थौं 'महपूजा'या विषयले छुं च्वयत सनाच्वना ।

जि-गु विचारे 'महपूजा'या परिभाषा खः लोकपूजा, जनपूजा, व्यक्तिपूजा, जीवपूजा इत्यादि । 'मह'या खास माने खः शरीर । शरीर प्राणीया दकसिवे तःधंगु वस्तु वा तत्व खः । प्राणया सुरक्षा शरीरया निर्भरे दु । उकिं शरीर अर्थात् महयात प्राणया छेँ धाःसां ज्यू । प्राणया छेँ जूगुया निंति शरीरयात झीसं फक्कनं बल्लकेगु व बाँलाकेगु स्वयहेमाल । थुगु विचारं स्वयबले 'महपूजा'या अर्थ खः स्वास्थ्य-पूजा । 'शरीरमात्रं

खलु धर्मसाधनम्' अर्थात् शरीर हे धर्मया साधन जूगुलिं स्वास्थ्यपूजा ला महत्वपूर्ण खहेखत । धर्म, अर्थ, मोक्ष, काम फुक्क उन्नतिया छगुलिं छगू साधन अर्थात् ज्वलं स्वास्थ्य जुयाच्वंगुलिं झी विद्वान्पिसं धर्मया लोभ क्यनाः स्वास्थ्यया सुधार व उन्नतिया लेँ ज्वीकाः तयातःगु दु । मोहल्हीगुलिं मह यचुयाः स्वास्थ्ययात हे जक हित ज्वी,तर 'पाप च्वीकाः धर्म बो' धयाबियातल । थुकिं सीदत कि झी धर्म साप हे विश्वास दुगु कवः खः । उकिं न्ह्यागु भिंगु खँयात नं धर्म ज्यानातःगु दु ।

झीगु शरीर वा स्वास्थ्य उन्नत जुयाः झी गुलि बल्लाना व बाँलानाच्वनागु दु उकी आपासियागु हिचःति अर्थात् उपकार लानाच्वंगु दु । सु गुह्य जन व जीवया हिचःतिया झी अर्थात् मनुत ऋणी जुयाच्वंगु दु, व फुक्क साधारण मनुतेसं स्यूहे धायेफैमखु । मसीकनं सुयागुं हिचःति अर्थात् उपकारं सुं ऋणी जुयाच्वंगु दई उकिं प्रत्युपकारया रूपे 'मह' अर्थात् फुक्क जन व जीवयात पूजा याना च्वनेगु मनुतेगु बुद्धिमानी व कर्तव्य खः । 'महपूजा' थ्वहे भावया प्रेरणा खः ।

खला सुं प्राणीया सिकनं शरीर प्रतिपाल ज्वीगु फय्, लः, खाद्य पदार्थ आदि तत्वया आधारं प्राणीत म्वानाच्वंगु दु । इन्ह कीयात सुं प्राणीया आधार म्वा । व थःथमहं हे म्वाना च्वंगु दु । तर फय्, लः व खाद्य पदार्थया

आवश्यकता ला वयात नं दु । फ्य्, लः इत्यादि खाद्य पदार्थ प्राणीया निर्मित प्रशस्त दु तथा सकल प्राणीया म्वायेगु मात्रया निर्ति व सकलया मंकागु तत्व जूगुलि छम्ह कीयात सुयागुं भर म्वाल । तर छम्ह की, छम्ह झङ्गः, छम्ह पशुया जीवन थें ज्यागु झी मनु जातिया जीवन मखु । झी थःथम्हंतुं तुं म्वायेमफु धाःसां ज्यू । छम्ह निम्ह भाग्यमानीतेगु छु ल्याः ? मेपिं साधारण मनुते जीवन जा की, झङ्गः, पशुते जीवनया सिकनं बाँमला धाःसां ज्यू, छाया धाःसा म्वायेत संकष्ट इमिसिकं साधारण मनुतेसं आपाः फयेमाः । मनुतेगु हृदय शुद्ध ज्वीगु अझ यक्क हे मगानि । हृदय शुद्धतर जुयाः धर्मात्मा जुजुं वन धाःसा मनुत सुखया अधिकारी अवश्य ज्वीतिनि ।

थःथम्हंतुं म्वाये मफुतले मनु सुखी ज्वी फइमखु । उकिं मनुतेसं थःथम्हंतुं म्वायेफयेकेगु कोशिश यायेमाः । झी धाःसा अमृतया घः ज्वनाः, अकालं मसीगु वासः याक्वे पोचिनाः, का म्वायेमाःसा जिथाय् वा, जिगु खुशामद या धयाच्चनेगु बानी दु । फुकं वयाथाय् ध्यना-च्चने गनं फइ ?—ध्यना नं न्होने लानाच्चने थाकु हे । अले गुलि अथें हे सी माली ? गज्यागज्यागु रामबाण वासः, गपाये गपायेगोगु अमृतया घः ज्वनाः सिनावपिं मनुत दु, दये-फई । गज्यागज्यागु जरीबुटी लोप जुयावनाच्चंगु झीसं स्वयाच्चनागु हे दु । लक्ष्मणयात वाणं कयाः मूर्च्छा जूबले बुटी म्हसीके मफयाः हनुमानं पहाड़नापं ल्होनाहयाः लायेकूगु बुटीनं गो थौं झीसं म्हमसी धुंकल । खुशामद याकेया निर्ति सुयातं मकंसे त्वत्वपुयाः तयातःगुया हे थ्व फल खः । उकिं झी मनुतेसं मनुतेत थःहे भाःपा फुकसियात म्वाकेगु-म्वायेगु अवसर व अधिकार

थःम्हस्यां पोचिना मच्चंसे फुकसियात बियातयगु कर्तव्य खः ।

‘म्हपूजा’ थ्वहे कर्तव्यया एकमात्र साधन खः । प्रत्येक जन, प्रत्येक जीव, अर्थात् प्रत्येक म्ह झीसं सीकनं मसीकनं झीगु सुख व हितया साधन जुयाच्चंगु दु । अथेला गुलि जन वा जीव प्रत्यक्षरूपे झीगु सुख व हित पनाच्चंविनं झीसं खनाच्चनागु दु । थुगु रूपे झीसं धायफु जन वा जीव झीगु सुख व हितया बाधक नं खः । तर सुं प्राणीनं वास्तवे सुयां बाधक व विरोधी मखु । सुं बाधक व विरोधी दःसा वयानं थः बाधक व विरोधी जुयाच्चंगु दई । उकिं झीसं थः भिनाः सुं बाधक व विरोधी मदयकेफु । हानं सकस्यां येकाकायेगु, सकस्यां प्रिय जुयाकायेगु कला मनुमात्रया जक जन्मसिद्ध अधिकार खः । थ्व अधिकारं च्वत्वीकाच्चनेगु मनुतेगु भूल खः । थ्वहे कलाया साधन खः ‘म्हपूजा’ ।

‘म्हपूजा’या लक्ष्य वा उद्देश्य जन वा जीवयात सन्मान यायेगु खः । म्हया परिभाषा म्वा शरीर धायेफु । उकिं प्रत्येक म्हे अर्थात् जीवित शरीरे छुं न छुं शक्ति दु, व चाहे छम्ह की हे थजु । मनु ला झन् अनन्त, अपार, अलक्ष्य शक्तिया पुचः खः । छुं हे शक्ति मदुम्ह हे जूसानं मनुयापाखें छम्ह हिटलर थें ज्याम्ह मनुयात नं व्यावसायिक सहायता ला अवश्य हे माली । छायाधाःसा फुकक व्यवसायं जाःम्ह ला सुं हे ज्वी फइमखु । उकिं सम्मान व पूजा यायेसयेकेगु हे मनु व सभ्य ज्वोगु खः । छम्हस्यां मेम्हस्यात सन्मान व पूजा यायेसल धायेवतिनि झीसं मनु धायेके नं ल्वइ । अले मनुया न्होने न्हाबलेनं शान्ति दनाच्चंगु दइ । थ्व हे अवस्थाय् ध्यनेगुया नां सभ्यता खः । थ्वहे छम्हस्यां मेम्हस्यात सन्मान व पूजा याये-

सयेकेगु खँ लुमंकेत हे देँ दसं 'म्हपूजा' झीन्होने वयाचवंगु खः ।

कोपूजा, खिचापूजा, सापूजा, किजापूजा फुक्क नं 'म्हपूजा'या हे कचामचा खः । इमिपाखें नं झीत सहायता माःगुलिं इमिगु पूजा झोसं याना वयाचवंगु खः । झीत सहायता याइपि प्राणीत उलिजक मखु, असंख्य हे दु । उकिं सामूहिक रूपे 'म्हपूजा' धायेबले 'म्ह' अर्थात् शरीरधारी दक्क प्राणी वन । व फुक्कस्यात नं

सम्मान व पूजा यायेगु हे जक 'म्हपूजा'या अर्थ खः । तर करपिन्त सम्मान व पूजा मयासे थः, थःथः जः व कवःयात हे थो भाःपाः, थो जुयाः, खँसगं कयाः न्ह्युन्ह्युं मरि वांन्यायेगु हे थौं झीसं 'म्हपूजा' यायेगु भाःपाचवनागु दु । जिं स्वयबले जा 'म्हपूजा' प्रत्येक 'म्ह' अर्थात् जीवयात पूजा यायेसयेकेगु साधन सिवाय मेगु छुं मखु ।

+ + + +

श्री गुणनिधि

जीवन खां

(१)

छु याय्गु थ्व आर्य जीवन खां
कंटक पूर्णगु क्यवे ह्योगु ?
सुन्दरताया उज्वल खाः
ख्युं क झालं त्वपुया तःगु ?

(२)

यानाः सुन्दर रूप अल्प
जीवन-खांया मूल्य छुकी ?
झःझः धाःगु मानव ज्योति
पिकयाः खिमला याकन फुकि ।

(३)

दुःखीया कन्दन ताःला
मुमरिदध्वी लाना च्वंपि,
ज्ञान अंभावं मार्ग तनाः
आपद जुया ख्वख्वं जूपि ?

(४)

थुजागु समयस सुला च्वनाः
याय्गु छु आर्य दुःखीया ?
का, इट्ट क्यँ छं सुन्दर खाः
सुच्चुक कंझाः फुक चोका ।

(५)

मुसुमुसु न्हिलाः न्ह्युगु ख्वालं
तिमिला खिमिलाबिचे जुयाः;
सन्मार्ग सुगति दइगु क्यनाः
याकन बिब भव जाल फ्यना ।

(६)

हि, निह वोगु थ्व धाः-धी फुक्कं
प्रेम औषधं बिब लायका,
स्नेह पताः फरफर ब्वयकाः,
करुणा, मैत्री खां हेका ।

(७)

दशपारमिता वीर्य क्यनाः
मछुसें मानव-ज्योति लुंखां
क्या झाले व्यर्थ च्वनाः
छु याय्त छंगु थ्व जीवन-खां ?

म्हपूजा

श्री "हृदय"

संसारे न्हूगु धयायु छु ? दकले सकले
पुलांगु मखा ! जि मचाबले चीहाकःगु
कोट न्हूगु । अनं लिपा ताःहाकःगु कोट न्हूगु
जुल, वनं ३६ इंच मछि ताःहाकःगु । हानं
वहे कोटया हाकः पाः जुजुं २६ इंच चीहा-
कःगु कोट न्हूगु जुल । अथेहे थौं न्हू, कने
पुलां । कनेया न्हू, कंस पुलां । हानं उखुनुया
पुलांया नं पुलां ज्वी धुंक्कगु हानं न्हू जू वइ ।
गथे कि अबले अबले द्योतेजक न्ह्याइगु चुरि
(जाय्क लःगुलि वुत्ता दुगु) आः हानं न्हू
धकाः प्याहाँ वया च्वन । अबले अबले बाखने
जक न्यने दुगु व्वहलेश्यंक थ्यूगु कुण्डलं थौं
कने हानं "इय्रिंग" नामं चाःचा व टपचाया
थाय् कया च्वन ।

हानं प्रकृति पाख्यर स्वोसां खँ थ्वहे
—थौंया सि कने सिमा, हानं वहे सिमां कंस
सि सय्कइ । अथेहे थनयागु खुसि हुंकन
समुद्र हा दना वनाः सुपाँय, सुपाँयां डिमालये
थ्यनेव च्वापु ज्वीगु—धासेलि थुकी गुगु पुलां,
गुगु न्हू ? उकिं झीसं धायफु थ्व न्हू-पुलां
धयागु छुं मखु, केवल परिवर्तनशील संसारे
परिवर्तित जुजुं वनीगु आदि-अन्त मदुगु वलय-
रेखा मात्र खः, गुगुली न्हून्हूगुसिवे पुलांगु मदु ।
कित पुलांपुलांगुसिवे न्हूगु मदु । आः हानंनं
"पुलां धयागु पुलां हे खः" धयागु ममता छाय्,
हानं "न्हू धयागु न्हू हे ज्वीका" धयागु घमण्ड
छाय् ?

अथेहे आः थौं ह्मपूजा ! थनिनिसें
न्हूगु दें च्वन हं । तर गथे न्हूगु जि जा
छुंनं मथू । खः म्हिगः सुकवाःया थासे थौं
संचवाः जुल, म्हिगः आमैया थासे थौं पारू

जुल, ह्मिगः हस्ताया थासे थौं चित्रा जुल ।
वथे हे कौला फुनाः कछला क्यन, १०६६ फुनाः
१०७० क्यन । क्यनं छु जुल, व पुलांगु सुकवाः
हानं न्हेन्हू लिपा न्हू जुया वइगु, व आमै हानं
बाःछि लिपा पुनी जुया वइगु, व हस्तानं हानं
नीन्हेन्हू लिपा न्हू जुया वइगु खः । अथेहे
व पुलांगु कौलानं हानं झिनिला लिपा न्हू
जुया वइतिनि, व ६६ सालनं सच्छि दें लिपा ।
धासेलि थौंया थ्व दिनयात जक न्हूगु दिन,
न्हूगु देंया न्हूगु दिन धायगु छाय् ? थ्व फुक
थ्व न्हूगुदिनया प्रतिष्ठा फुक "न्यूयर्स डे" या
अनुवादं जू वोगु खः, तर झीगु थ्व 'ह्मपूजा'
दिनया महत्व न्हूगु दिन धकाः मखसे दच्छि
पुलां, निदें पुलां धाधां दोछि व ख्वीगुदेंनं मखुत
दोछि व न्हेःदें मछि पुलांगु जुल धकाः जूगु
खः ।

आः धायफु, अथे जूसा थ्व स्वन्ति
धयागु १०७० देंजक पुलांगु ज्वीला ? मखु,
थ्वयासिवे सलंसः द्रलंदो दें पुलांगु ज्वीफु, तर
थ्व 'ह्मपूजा' यायगु थुखुनुंनिसे हे जक जूगु
ज्वीमाः । छाय् धाःसा थौं व दिन खः गुखु-
नुया दिने झी स्वतत्र नेपा जाति ऋणभारं
मुक्त जुयाः थःपिनिगु देशया थःपिनि हे जातीय
दाजु किजापिनिगु कालबिलया बन्धनं मुक्त जूगु
खः । हानं थौंया दिने झी सुधीर, सुधीर
तापाः आज्जु, ध्वाँय्-ध्वाँय् आज्जुपिं सुं
ज्वनीपिं, सुं कुनीपिं मदयाः 'सर्व मात्म वशं
सुखं' धकाः गुलि जक लयल्य् तायाः झीगु
थ्व प्रिय नेपा देशे देवतापिथे निभय जुयाः
चाःहिल ज्वी ! थ्व अनुमानया विषय खः ।
हानं थ्वनं खः—पूजा सुयागु ज्वीगु ? पूज्य-

पिनिगु मखा ! पूज्य सु ? मां, बौ, गुरु
आदि मान्य जन व देव देवता आदि इष्ट जन ।
मां बोपिनिगु पूजा याय्गु, मांया रूवाःस्वयगु,
बोया रूवाःस्वयगु दिन झी आज्जुपिसं न्हापा
हे ल्ययो तय् धुंक्कुगु दु, गुरुपिनिनिर्ति गुरु-
पुनीनं । अथेहे हानं देव देवतापिनिर्ति
अनेक तिथि, अनेक वार निर्धारित यानाः तःगु
हे दु, गुगु विज्ञ जनपिसं मिया हे दीगु दु ।
अथेहे उपरोक्त प्रकारं आत्मवश जुयाः देवता
रूप जूपिं झी आज्जुपिसं थःपिनिर्ति, थःपिनि
'ह्यपूजा' याय्या निर्ति थ्व 'ह्यपूजा' या मङ्गल
दिन ल्यया तःगु ज्वी । मखुसा थ्व दिनया

थज्योगु 'ह्यपूजा' याय्गु प्रथा मेमेथाय् नं दय्
माःगु खः ।

आः थौंनं वहे १०७० दँ पुलांगु 'ह्यपूजा'
नखः थौंकनेया झीगु भासं 'न्हू दँया न्हूदिन'
या रूपं कया च्वन । उकियात स्वागत यानाः
झीसंनं नखः दँहे दनेगु सा थ्व 'ह्यपूजा' या
महत्व सीकाः झीनं थ्व अनेक अपव्यय ज्वीगु
नाना कुरीतिया ऋणभारं मुक्त जुयाः सम्पन्न
ज्वीगुनि स्वय माल । मखुसा थ्व नखः दनेत
स्वयगु 'दां मदु बाबुचाया लै' न्याय् माः'
धयाथे' जक ज्वी ।

x x x x

लकखुतीर्थ

भाजु फत्तेबहादुरसि

थेला नेपालया प्रत्येक तीर्थतेगु
छगू छगू विशेषता मदुगु मखु ।
परन्तु लकखुतीर्थया झी नेपाल
सम्बत नाप विशेष सम्बन्ध दुगुलि

उल्लेखनीय धाय्माः ।

लकखुतीर्थ स्वर्णमति व विष्णुमतिया संगमे
श्री कंकेश्वरीया उख्य पारी खः । स्वर्णमतिया
उत्तरपत्तीया मूल त.धंगु छुं खुसि जा खने मदु,
परन्तु इचंगुकं भद्रमति खुसि नागार्जुन पर्वतं
प्याहाँ वयाः, आदिश्वरया कं छोदों चाःहिलाः,
स्वयम्भू परिक्रमा यानाः, विष्णुमतिनाप नाप
छानाः वना च्वंगु खनेदु । थुगु हे खुसिचानाप
पूर्वकाले छुं थुकिया सम्बन्ध दुसा धाय् मफु ।
अय् जूसां थ्व निगू खुमिया संगम तामपाःगुलि
अदृश्य सम्बन्ध मदु धाय् नं मज्यू । अस्तु ।

दोळि दँ मयाक न्ह्योयागु खँ—ज्योतिषी
छम्हसें अमुक दिनया चाय् थुलि घड़ी, थुलि
पला वंकाः लकखु तीर्थया फि ह्यफत धाःसा
अवश्य लुं ज्वी धयागु जोग ल्वोकाः जुजुयात
धाल । हय् मफय् माःगु ला खँ हे मखुत ।
जुजुया आजाया न्होने फि हय्गु छुं तःधंगु ज्या
धाय् मज्यू । अतः ज्योतिषं धाःखुनु जोग लाःगु
इले लाक फि काय्त् ज्यामित छथो छुत । उगु
समये नेपालया राजधानी खोप जुया च्वन ।
इले मलाइभनं ज्यामित चायारात्री हतपतं ब्वां
वयाः ब्यले हे थ्यंकाः फि काल, तर अमि
त्यानुयाः तुरन्त ल्याहाँ बने मफुत । सकस्यां
सलहां कान्तिपुरे हे छगू सुलिमे द्वाहाँ वनाः कु
दिकाः त्यानु लंक फेत्तुल । व सुलि पसल्या
साख्वालं चान्हे वःपिं जुयाः 'छिकिपिं थ्व चाया-
रात्री गनं झायागु, कु इयातु थें च्वं छु हया ?'

धकाः न्यन । अमिसं नं जुजुया आजा यथार्थ
कनाः थःपि त्यानु चाःगु खँनं कन । बुद्धि-
मान् सारुवालं थुकी अवश्यं हं रहस्य दु धयागु
सीकाः अमित माने यानाः थ्वे-थिँ त्वंकाः 'फि
कु फुकं जिथाय् हे प्वंका थकि, छिमिसं मेगु
हानं कयोः जुजुयाथाय् यंकि' धकाः ज्यालाकथं
हं वि नं बिल । ज्यामिया बुद्धि, भचा अप्पो
ज्याला खंगु, उकीसनं त्यानुबले उलिमछि सेवा
याःम्ह साहु । खँनं फि भचायागु, उकिं मज्यू
धाय् मफयाः फुक फि वया छ्यली प्वंका
बिल । त्यानु लंकाः हानं लखुतीर्थ वनाः फि कबुयाः
लाय्कुली तय्यंकल ।

यः त्वीकाः खोबले सारुवालया छ्यली
ब्याक फि लुँ जुयाः झझः धाया च्वन । थ्व
धनया उपयुक्त व्यय परोपकारी सारुवालं सम्बत्
हीकेगुली हे खन । सारुवालया परोपकारी भाव
धाय् वा लखुतीर्थया प्रभाव न्हागु धाःसां थौं
दोछि व न्हेः दँन्हो जूगु थ्व घटनां नेपालीते

उच्च भावना व सभ्यताया परिचय अवश्य मज्यू
धाय् मज्यू ।

लखुतीर्थया विशेषता थुलि जक मखु ।
थौंतक नं थ्व लखुतीर्थ सत्तीगु वहे भद्रमति
खुसिचाय् लुँ मालेगु याना च्वनं तिनि । लुया
नं मवोगु मखु । ल्वीका च्वंगु दु । दोलंदो वर्ष
तक नं थ्व खुसिचाय् लुँ लुयां च्वंगुलिं भद्र-
मति व स्वर्णमति निगूया बिचे गनं अवश्य हे
लुँया खानि दय्माः धयागु अनुमान याय्फु ।
वर्तमान नेपाल सरकारं नं हं वर्ष न्हो विशेषज्ञ
छ्याः थुकिया अनुसन्धान याःबले स्वयंभूया के
भद्रमतिया खुसिसिथे हं लुँ ल्वीकल । परन्तु
लुँया मूसिबे परिश्रम ओपाः तुनाः मथःगुलिं
उगु ज्या स्थगित जुल धयागु न्यने दु । न्हागु
जुसां थ्व नेपालया संचित धन भण्डार भविष्ये
देशयात ज्या बी हे तिनि धयागु अवश्य हे
अनुमान याय्फु ।

x x x x

नैतिक पतन

श्री महेन्द्रमान सिंह 'दीपक'

मनु अत्यन्त विचारवान तथा हृदयवान
प्राणी खः । ज्ञानकोश संचित यानाः मनूनं
मानव सभ्यताया निर्माण व विकास यात । वहे
सभ्यतां यानाः थौं मनूत पशु वर्गं अलग
जुयाः उच्च प्राणी कहले जुया च्वंगु दु । अन्यथा
झी मनूतेगु उत्पत्ति, विकास व ज्ञान पशुवर्गं
हे जूगु खः, थुकी सन्देह मदु । ।

सभ्यताया विकासं मनूतेगु प्रत्येक कार्यया
नियम निर्धारित याना तःगु दु । वार्तालाप,
पठन-पाठन, हास्य-बिनोद फुक्कं नियमित रूपं
दु । मां-ब्वा, दाजु-किजा, कलाः-भाःतं इत्यादि

अनेकानेक सम्बन्ध सूत्र समाजे कायम जुया
च्वंगु दु । थ्वहे ज्ञान भण्डारद्वारा निर्मित
समाजया नियमयात सभ्यता धाई । थ्व सभ्यता-
यात जीवने प्रयोग यायगुयात मानवता धाई ।
मनूनं सभ्यता रूपी वसः पुनेवतिनि मानव उवी ।
नत्रसा मनूया रूपनं पशुतुल्य हे खः, छायाःसा
पशुतेगु जीवन व व्यवहार सभ्यता विहीन मनूया
जीवन तथा व्यवहारनाप हं मपाः । विवेक
तथा विचार लोप जुया च्वंम्ह मनूयात पशु हे
धाःसां ज्यू ।

जीवने विवाह तथा कलाः-भाःतया सम्बन्ध

कम महत्वपूर्ण मखु । श्वनं सभ्यताया छगू अंश खः । विवाह इन्द्रिय तथा काम-वासना तृप्त यायगु हेतु मखु । विवाह धयागु सन्तानोत्पन्नया लागि खः । अतः सन्तानोत्पन्नया महान तथा पवित्र कार्ये मनूनं तःधंगु त्याग तथा तपस्या यायमाः । थुकिया उत्तरदायित्व क्रलाः-भोःत निम्हेसियां उपरे दु । अर्कि निम्हेसिया विचे हार्दिक प्रेम, विश्वास व परिचय अत्यन्त आवश्यक खः ।

प्रेम, विश्वास तथा परिचयंजक सन्तानोत्पत्तिया इच्छा ज्वी । श्व इच्छा-जनित सहवास हे सभ्य समाजया दाम्पत्य सम्बन्ध खः । अन्यथा इन्द्रिय सुखभोगया लागी जा पशु जीवन हे बेस । वासना रूपी तृष्णा गबलें हे तृप्त ज्वीगु मखु । व अतृप्त वासना मानव समाजे अन्तर्गत यानाः पति-पत्नियागु आदर्श सम्बन्धयात नष्ट यायगु पशुवृत्ति हे खः । अर्कि मानव ज्वीत इन्द्रिय लोलुपता त्याग यायमाः ; वलवान, बीर्यवान, ज्ञानवान सन्तानया कामना यायत तपस्या यायमाः ।

थौं शीगु समाजे नैतिक पतन अत्यन्त

प्रावलय जुया च्वंगु खने दु । विशेष यानाः पाल्पा तानसेनथें जागु पश्चिमपाखे छगूजक सुशिक्षित, आदर्शवादी तथा उन्नतिशील शहर विषय वासनां लिप्त जुया च्वंगु दु । इन्द्रिय सुखया लालसां झी समाज प्रायः नष्ट जुया च्वन । पति-पत्निया निर्धारित स्थान, आदर्श तथा प्रेमया अस्तित्व मन्त । मरूस्थलया मृगतृष्णार्थे जुया च्वन । पश्चिमी सभ्यताया अनुचित उल्टापुल्टा अर्थ लगे यानाः समाज नैतिक पतनया लँपुई न्हाः वना च्वन । थःगु ज्ञानया अनुचित उपयोग यानाः काम-वासनाया तृष्णा बढे याना च्वन । पशुवगनं थुलि पतन जूगु खने मदु ।

शीगु समाज थौं साप हे निम्न कोटियागु जुया च्वन । आर्थिक, सामाजिक सम्पूर्ण विषय-ले उन्नति याय मानी । काम-वासनाया विभत्स नृत्य क्यनाः समाजया अस्तित्व समाप्त यायगु तथा पशुवर्गायासिकं अधोगति ज्वीगु शीगु समाजया उपरे तःधंगु कलंक खः । श्व शीत शोभा मदु । शीसं होश यायमाः ।

धर्मोदयया न्ह्योने

श्री हर्षरत्न

१ ताहाः जुया च्वन सखे ! अति हे श्व जिम्गु पापैगु रात्रि नुगले मत-झां मच्याःगु । धर्मैगु सूर्य छकलं श्व लुयाव वोगु छु खः, श्व मार्ग जनपिन्त सुमार्ग क्यंगु ।
२ धर्मैगु सूर्य थन अस्त जुया वनाव श्रद्धा—पल्ये गुलि मुखू चिन कयकुनाव ! छल्पोल आः थन लुया थव रश्मि खय्का याना बिज्यायगु प्रचार व पद्म हय्का ।

३ अन्धा जुया जक जिपि थव मार्ग टुंका पापी जुया थन च्वना शुभ धर्म तंका ! हःसा छको जिमित नं छिगु रश्मि खय्का काय् फे तिनी जिमिसनं शुभ मार्ग लवीका ।
४ धर्मैगु मार्ग चिकिब्यागु धकाः जिमीसं सीका तयागु दु थम्हं थवगू मनेसं । छल्पोलया उदय—रश्मि सहाय ज्वीका आफै जिपि वन्य व ले थव नेत्र चाय्का ।

किजापूजा

.....?

‘कमरे धाःसा दां दांछि मदु, ततायाथाय् किजापूजा याकः वने मानी । आः छु याय् !’ धाधां नकलमानसिहया मने धौवजि वाला च्वन । ‘दुगु भचा दांनं जुले स्वाहा-स्वधा ज्वी धुंकल, आः छु याःसा जी ? वयागु लुँ-चुरि बरः तयमाल ला ! ततायात बीत नं दई, जू म्हितेत नं दई’ धयागु मत्ती तयाः तीजक कोथाय् वन । सन्नू चायकाः निपु चुरि काल । ब्याज-माःसि साहुयाथाय् वनाः कसाकस यायां नित्वला ग्यंगु निपु चुरि १०० साई दामे बरः तल । घ्यूखानि १० तका ला उबले हे कटे याना काल । ब्याज ४० तका नापं यानाः जम्मा १४० तका ज्वनाः लच्छिया मित्रे लिफया मवल धाःसा चुरि पच् ।

६० तका दां ज्वनाः नकलमानसिह ब्याजमाःसि साहुया थासं प्याहाँ वल । छु पायमाल ला धकाः मत्ती तयाः असने दबुली स्वाराक थाहाँ वन । ह्वाइम्हेस्यां ‘२० तका २० तकाया छगू-छगू लक्खु ति’ धकाः हाहां कौ मिले याना च्वन । ‘श्वया ला ज्यानमारा लाहाथे च्वं, पक्का नई’ धकाः बिचाः यानाः ‘पीतका-पीतका ह्वा, बच्छि-बच्छि जुल’ धाल । ह्वाइम्हेस्यां नकल-मानसिहयागु रुवाः छको स्वल । भले ‘मयो, मयो; प्रह मिले जूला, मजूला ! न्यीतका-न्यीतका-जक ति’ धाल । गपायसकं बढे जूम्ह धयाथे नकलमानसिहया तं प्याहाँ वल । ‘का न्यीतका-न्यीतका निखे जिगु’ धकाः भ्वाःक पात । रुवाउँके हे मलाक क्वाक्वा हे क्वाप्प नया बिल । नकलमानसिहया मन थाते मलात । आम नःगु मल्लकुसे गन तोते धकाः मत्ती तयाः छखेजक ४०तका पात । वनं क्वाप्प नल । बाकी दनिगु १० तका पात । मां हे धाय् मलाक चट् याना

बिल । नकलमानसिहया हंसं थाय् तोतल । भ्वीचःति हाल ।

‘म्हिगःतिनि उलिमछि वुत धयां आः पालाभरं हे ६० तका दां चट् जुल । आः छु यायगु ! ततायात बीत नं मन्त’ धकाः लं जोछि भुनुभुनु हाहां छे वयाः गजि काःम्हथे वाताहाँ च्वंच्वन । “थौं छि छाय् झुके जुया च्वनागु ? रुवाःनं ख्यूसे च्वं । किजापूजा याकः झाय मत्योनि ला ? लिबाय् धुंकल” धकाः कलाःम्हेस्यां न्यन ।

नकलः—“अं, कपाः भचा स्याना च्वन लाकी ! थुगुसी छको किजापूजा याकः वने मखुत धायला !”

कलाःम्हः—“मझायव तता हाली । बुलुहुँ झासँ रे । बरु याकनं ल्याहाँ झायाः धंदिसँ ।”

नकलः—“म्हाःल वने मखुत । घेवानं मदु । स्वय्, ऐला भचा त्वंकि रे ।”

कलाःम्हः—“यमे ! छु तालयाम्ह मिजं ल्या श्व ! कपाः स्यागु छत्ति नं मखु । हानं जुलं बुका वय धुंकल का छु ! अर्किला अथे चिनःम्ह खाथे भुगुल्ल च्वंच्वंगु । जू म्हिते मखुत धकाः म्हिगःतिनि अपायसकं पाफयकाः थौं हानं म्हितः झाल का ! जुवाद्योतेगु नं भाःला ! जू म्हितेत धाःसा पोपो दां दु, ततायात बीत दां मदु धयां सु पत्याः ज्वी ?”

नकलः—“सत्य मदु । का, छं हे खलती वाला स्व ।”

कलाःम्हः—“अथे ततायात बीत हे मद्यकनं जू म्हिते धयागु दुला ले ? मयो जितः ला जू म्हितीपि !”

नकलः—“थौं छन्हुजक बाकी दनिगु जुयाः का । आवंलि म्हिते मखुत छु !”

कलाःम्हः—“खई का, खई ! पत्याः
मजू जिळा !”

नकलः—“सत्यं मिहते मखुत । छ स्याना
इत्या !”

कलाःम्हः—“किजापूजा ला याकः मझासँ
मज्यू । मिहगः जिमि ककां त्याकवा ब्यूगु न्यातका
दां जिके दु । वसां ज्वना झासँ । आःतकं
मझानि धकाः तता गय् हाला च्वन थें । श्व
ई ज्वो धुंकल । झासँ याकनं !”

मिहचा चायकाः तैसे च्वंगु डबल न्यागु
लिक्याः भाःतम्हेस्यात बिल । नकलमानसिंह दां
च्वनाः प्याहाँ वल । इयाम्म मनूतेसं भुना च्वंगु
खाले ‘मारा ! मारा !’ धया च्वंगु तायाः

घ्वात्तु घ्वाघ्वां द्वाहाँ वन । खाल हे सुखा ज्वीक
न्हेथु नय धुंकल खनी । दां हे पाः मदु ।
नकलमानसिहनं न्यातकां पात । पुल ।

झितकाया झिथु डबले यायगु धकाः
नकलमाससिंह खालपत्ति चाचाः हिछा जुल ।
प्यथु डबले ज्वी धुंकल । न्याथुयाखुसी तय हे
मलाक नया बिल । अले किजापूजा याकः वनेत
कलाःनं न्यातका दां बिया हःगु खँ झसङ्ग लुमन ।

‘जिमि किजा आःतकं मवोनि, यन जुले
मुले जुया च्वन ज्वी !’ धकाः तताम्हेस्या नुगः
मछिकाः हाला च्वन । नकलमानसिंह न्हाळं
ब्बाब्बां असंत्वाया दबुली तुं किजापूजा याना
च्वन ।

स्वंतिया विन्ति

श्री धर्मरत्न ‘यमि’

स्वन्ति ! स्वन्ति !!

छु यायत वोगु श्व स्वन्ति ?

जुलं बुकाः छेँ : अशान्ति,

थःगु नुगले अति भ्रान्ति

ज्वीकाः फुक्यत जीवन-ति

वोगुला श्व स्वन्ति ?

त्यानाःसां न्यायकाः स्वन्ति,

गोलंगो पोःथलाः अंति,

पिक्या ज्वीत भ्वीचःति,

गुबले मदयक्यत सुख-शान्ति

वोगुला श्व स्वन्ति ?

उलिया हे जक निति

खःसा वोगु श्व स्वन्ति,

हाकुतिनाछु जनिगर विन्ति

सर्वनाशी थिति-रीति,

स्वन्ति त्वनीम्ह श्व स्वन्ति ।

तर मखु उलिया निति

देंदें वइगु श्व स्वन्ति,

अकिं जिगु कोटि विन्ति—

बियाः न्हू दँया न्हू प्रीति,

तंकाः नुगःया भ्रान्ति,

मदयकाः छेँ : अशान्ति,

तयाः न्हाबले भिगु मति,

हायकाः करुणाया हिति,

कयाः न्यायपूर्णगु नीति,

हयाः सकभनं सुख-शान्ति,

ज्ञान-विज्ञानया कांति

सुगति लाक्यत मनुष्य जाति

वोगु खः श्व स्वन्ति—

थुलि जिगु स्वन्तिया विन्ति ।

साहित्यया महत्व

भिक्षु महानाम 'कोविद'

ज्ञां-पुचः मुना च्वंगु दुक्या हे नां साहित्य खः । यदि छुं भासे भ्याःभचा हे खिनेगु लें मदयक सकल प्रकारया भाव प्रकट यायगु योग्यता दःसां थःगु साहित्य मदु धयागु जूसा व भाय् बाँलाःम्ह फ्वगिनीथें जक ज्वी अर्थात् गुबलें हे आदरनीय ज्वी फइ मखु । वया शोभा, वया श्रीसम्पन्नता, वया मान-मर्यादा वया थःगु साहित्यया हे उपरे अवलम्बित जुया च्वनी । जाति विशेषया उन्नति-अवनति, बाँलाःगु-बाँमलाःगु भाव धार्मिक बिचार तथा सामाजिक संगठन. ऐतिहासिक घटनाचक्र तथा राजनैतिक स्थिति इत्यादिया प्रतिबिम्ब स्वयगु गनं दुसा व जातिया ग्रन्थ-साहित्ये हे दर्ई । सामाजिक शक्ति वा सजीवता, सामाजिक अशक्ति वा निर्जीवता व सामाजिक सभ्यता तथा असभ्यताया निर्णय छगू मात्र साहित्यं हे याई । गुगु जाति-विशेषे साहित्यया अभाव वा अपूर्णता छिकिपिसं खनी व जाति असभ्य धकाः छिकिपिसं निसन्देह मिखा तिस्सिनाः निश्चय याना दिसँ । गुगु जातिया सामाजिक अवस्था गथे जुया च्वन वया साहित्यनं ठीक अथेहे जुया च्वनी । जातिया योग्यता तथा सजीवता यदि गनं प्रत्यक्ष स्वयत दुसा वया साहित्य रूपी न्हाय्कने हे जक दर्ई । थ्व न्हाय्क्या न्होने वने साथ हे फलनागु जातिया जीवनी-शक्ति थौं-कने गुलि दु, गथे च्वं तथा न्हापा गुलि दु, गथे च्वं धकाः छलङ्ग खने दया च्वनी ।

छिकिपिसं भोजन यायगु बन्द याना दिसँ अथवा कम याना दिसँ छिकिपिनिगु म्ह सिध्यांवा जुया वनी तथा याकनं हे नाश ज्वीगु थाले जुई । वथें हे तुं छिकिपिसं साहित्य रूपी नसा थःगु न्ह्यप्पुयात नका मतल कि थ्व न्ह्यप्पु निष्क्रिय जुयाः बुलुहुँ-दुलुहुँ छुं हे ज्या ख्यले दइ मखु । खँ गथे धाःसा, शरीरया गुगु भागया गुगु ज्या खः, उगु ज्या वयापाखें मकाल धायव अले वया व ज्या यायगु शक्ति फुना मदसे च्वनी मखु । शरीरया नसा नयबःगु पदार्थ खः तथा न्ह्यप्पुया नसा साहित्य । अर्कि यदि झीसं थःगु न्ह्यप्पुयात निष्क्रिय तथा निर्जीव हे नं यायगु इच्छा मदुसा झीसं न्हाबलें साहित्यया सेवन याय माः तथा उकी नवीनता व पौष्टिकता ह्यया लागी वया उत्पादननं याना च्वने माः । तर न्होनेलाःगु भोजनं शरीर रोगी जुयाः स्यना वनीथें विकृत साहित्यं न्ह्यप्पु विकारग्रस्त जुयाः रोगी जुया वनेयो । न्ह्यप्पु बलवान तथा शक्ति सम्पन्न ज्वीगु भिगु साहित्यया हे उपरे निर्भर खः । अर्कि न्ह्यप्पु यथेष्ट विकास यायगु छगू जक साधन भिगु साहित्य खः, थुकी छुं सन्देह मदु । यदि झी म्वाना च्वने मानिसा तथा मेपिनिगु जाति व सभ्यताया जोलिजो ज्वी मानिसा झीसं छयलं चुयाःनं, मोलं चुयाःनं खूब उत्साह क्यनाः भिगु साहित्यया उत्पादन व पुलांगु साहित्यया रक्षा याय माः ।

बर्मालि मिसात

अग्गधम्म श्रामणे

छको बर्माय् छह्म भिक्षुं जिगु ख्वाः स्वयाः 'छ गन च्वंह्म ?' धकाः न्यन । जि 'नेपायाह्म' धया । 'नेपायापिं जा जिमि पुरूखा हे खः' धयालि वं थथे खँ कनः—

“न्हाना नेवा जुजुपिनि दाजु-किजा निह्म ५०० सेना ज्वनाः नेपालं बिसि वयाः क्रमशः अक्याव (आराकान) थ्यंकः वल । अन किजा-म्हेसियात सकल सेनासहित तोताः दाजुह्म अननं न्ह्य स्वया वन । वदं बर्माया मण्डले धयागु सहरया हाराहारि च्वंगु अमरपुर धयागु नगरे थ्यंकः वन । अन वं राज्य यानाः सकल प्रजापित खुसि यात । अन बौद्ध धर्म स्थापना जूगु हे थ्व जुजुया पालंनिसें ।”

लाःसा थ्वहे हेतुं ज्वी बर्मा निवासीपिसं झी नेपायापिं भिक्षु व गृहस्थतेत तस्सकं हे स्वागत याइगु । इमिगु भाय् व झीगु भाय् अपाय्स्कं फरकनं मजू । केवल उच्चारणं यानाः भती-भती फरक जुया च्वंगु खने दु । उदाहरण, मि-मी, लँ-लँ, लाहा-ले । थथे हे छुं भती भतीजक इमिगु भाय्नाप झीगु भाय् फरक जुया च्वंगु खने दु । थथे स्वयंबले नेपालीते व बर्मालिते बिचे आपालं सम्बन्ध दुगु खने दु । तर झीथाय्पिं मिसात व अनयापिं मिसात आकाश व पाताल धयाथें पाः ।

बर्मा देशे, धायमाल धाःसा, आपालं राजक्यं व गृहकायं याना च्वंपिं मिसात हे खः । थ्व देशयापिं मिसाते गुलिसियां स्कूलं शिक्षा प्राप्त जू । गुलिं गरीबते अनागारिकापिनिगु विहारे शिक्षा प्राप्त जू । स्यना कायगुली मिसातेसंथें मिजंतेसंनं फुगु मखु । मिसाते साप

हे कोशिश दु । अर्कि बर्मा देशे आखः मसःपिं मिसात साप हे दुर्लभ । गथे १०।१२ हे न्हापा झीथाय् आखः सःपिं मिसात दुर्लभ वथें हे अन आखः मसःपिं दुर्लभ ।

बर्मा देशे ब्यापार यायगु, आफिसयागु ज्या यायगु, छें ज्या यायगु, राजनैतिक ज्या यायगु इत्यादि फुक्केसं मिसात हे अप्रसर जुया च्वंगु दु । सुर्ति बजार, रात्रि बजार फुक्केसनं मिसात हे च्वनाः ब्यापार याना च्वनी । सरकसे नं मिसात हे, नाटक व तुर्गि बाजं थायगु इत्यादि ज्याय् नं मिसातेत मिजंतेसं त्याके फुगु मखु । उलिजक मखु, बर्माय् मिसातेसं लाकां सुयाः, कुसा दयकाः, बिडि आदि नाना प्रकार-यागु माल दयकाः ध्यवा ज्यानाः छें च्वंपिं मचाखाचातेत व मिजंतेतनं लहिना च्वंपिं आपालं खने दु । बर्माय् अनेक राजनैतिक संस्थात दु । फुक्केसनं मिसात हे लीडर जुयाः चहचक याना च्वंगु दु, चत्साहनं इमिके आपालं दु । इमिगु पुरूषार्थ ला सल-रेसे 'जाकी' जुया जूपिनं खना । छको जि बर्माय् स्वराज ज्वी धुंकाः प्रदर्शनिं खो वना । अन उलिमछि पसः दु फुक्केसं मिसात हे जक च्वं च्वंगु खने दु । मिजंत जा गनं-गनं छह्म-निह्म सिबाय खने हे दुगु मखु । नापं वनाह्म भन्तेयाके जि न्यना, “ऊपजै!” ×थन जा फुक्क ज्या यायिपिं मिसात हे थें च्वं । मिजंत ला लगःथगःजक जुया नयिगु लाकी छु ?” वस्पोलं धया बिज्यात, “कोयै ! +थन जिमिथाय् देशे गृहकायं, ब्यापार आदि फुक्कं यायिपिं हे मिसात धायमाः ।

×‘ऊपजै!’ धकाः उपसम्पदा भिक्षुपित साधारण न्ह्यामसिनं सम्बोधन यायगु ।

+‘कोयै!’ धकाः बर्मा भासं श्रामणेरपिन्त सम्बोधन यायगु ।

मिजंत जा चाहुला: मोजं ज्या मयासे नयिपिं हे आपा: ।”

सुं आगन्तुक छेँ वल धा:सा वयात खँ फयगु, सत्कार यायगु फुक्कं मिसातेसं याई । बर्मायापिं मिसात मिजंत खना: हटे मजू । स्यायमा:सां मग्या:, सीमा:सां मग्या:; तर इमिगु म्हुत्त्वी न्याय दु । बर्माय् नीदँ मदयकं ब्याह यायगु चलन मदु । वनं मां-बौपिनि योम्हेसिके वनी मखु, थ: योह्म ल्यया: विवाह याई । थ्व बर्माया चलन ख: । झीथाय् थें मां-बौनं करं-वरं बिया छुई, लिपा खुला मदुवं मेम्हेसिके वनेगु चलन अन मदु । काय्-म्ह्याय्-पिनि ब्याह मां-बौपिनि लाहाते मखु, काय्-म्ह्याय्-पिनि लाहाते हे ।

बर्मायापिं मिसात खना: जिगु मने थथे जुल, “धन्य, धन्य, थुपिं ! गुलि बीर्य, गुलि बुद्धि ! मिजंत छखे तया: मिजंतेमाथि मिजंत जुया: ज्या याना च्वन । झीगु देशयापिं मिसात छु ज्या लगे जू ! कानाकौ हे मवं धा:सां ज्यू । ऐला कायगु, पो हायगु ज्या स:ह्म ला आपा: स:ह्म हे जुल । भान्तां लं मत्ववं पेन बिया छुय दत कि मां-बौपिनि न्हाय् थप्पाय्पु ज्वीगु । अले झीथाय्-यापिं मिसात चुंदांया खितिति हे मवन धका: आश्रय चायमा:गुनं छु दु ! ” बर्मायापिं मिसात मछाहे मजूका धका:नं मत्ती वल । तर साथसाथे थथे धका:नं मत्ती वल; “मछालेगु छाय् ? खुया नयगु, हेका

नयगु, लुटे याना नयगु, वेश्या-रण्डी जुया नयगु जूसा धका: मछालेगु । थ:गु पुरुषार्थ क्यना:, थ:गु बाहुवलं कमाय् याना नयत छुया मछालेगु ! मछा पह याना:, न्याकुं-न्याकुं कया: न्यासे वनेगु यात मछालेगु धाइ मखु । मिजंते भोगविलास यायगु छगू वस्तुथेंजक जुया च्वंपिं मिसातेसं का थुगु किसिमं मछाला ज्वीगु । मिसानं मनू, मिजंनं मनू । निगु थरियातं समानाधिकार मा: । बर्मायापिं मिसातेसं मिजंत-नाप तेसर-मेसर जुया: ज्या याना च्वंगु ठीक हे जू ।”

‘तर बर्मायापिं मिसात थथे उत्साहित, साहसिक ज्वीफुगु छुकिं याना: ? विद्यां याना: । झीथाय् विद्या मदुगुलि मिसात भवार्तिसमान जुया च्वन । यदि विद्या दुगु जूसा झी मिसात-जक पुरुषार्थे छुं कम ज्वीला ? अवश्य ज्वी मखु । अझ धात्थें धायमा:सा छेँ भिकीपिनं मिसात, स्यंकीपिनं मिसात । मिसातेके शिक्षा द:सा इमिसं भिं-मभिं, ज्यू-मज्यू, ख:-मखु छुटे याय फई । अले इमिसं मखुगु वां छुया:, ख:गु कया: छेँ भिकी । छेँ भिन धायव देश भिनी । अकिं मिसातेत शिक्षा बीगु हे दकले न्हापां परमाश्यक....’थथे धका: मने स्थिर याना: बर्मायापिं मिसातेत मनं-मनं धन्यवाद बिया, इमिगु ज्यायात सराहना याना, इमिगु पुरुषार्थ-यात नमस्कार याना ।

नेवा भाय् सयकेगु जूसा
नेवा भाय् प्रचार यायगु जूसा
नेवा भाय् यो धयागु जूसा
भाषोन्नति यायगु जूसा
साहित्योन्नति यायगु जूसा
व्वनेगु व च्वयगु बानि यायगु जूसा
सयके व सीके यो धयागु जूसा

धर्मोदय

या

ग्राहक

अवश्य जुयादिसँ

बेपत्ता

श्री गोविन्दलाल अमात्य

छम्ह मिजं स्वाराक्क छेरी दुहॉ वन ।
म्ह्याय्म्हं थय्क पिने मिखा ब्वोगु व दुहॉ
वोग पाःलात । माँम्हेसित धाल, 'यो माँ
कुने सु वल थें ?' 'सु हां ?' धाधां कहॉ
वया खोवोबले छम्ह बाज्याति वंम्ह मिजं मातने
इवातॉ दना च्वन । मिजं धाःसा व छेँन्होने
लेंपुं निको प्यको वय् धुंकूथें च्वं । मिजंनं
चट्ट खँ छी मछाल । अले मिसां, 'ए ! छिला ?
म्हस्यूथें च्वं ! गनं झायागु ? छु खँय् झाःगुथें ?'
धयाः कथाय् ब्वना यन । निम्हं फेतुत ।

मिजंनं भतीचा न्ह्यू ख्वाः यानाः धाल,
"जि वयागु मेता कारणं मखु । उखुनु लगमे झी
थन नानिया खँ जुल । वहे इयाले च्वंच्वम्ह
मखुला ? । गोदें दत थें ?"

'खः, उखुनु वंगु अष्टमीं झिखुद फुनाः
झिन्हेद क्यन । ज्या.... गो, चूमलानि । बाबु
यातनं दःसा याना छुय धया च्वना' धयाः ब्यंगु
सपः कात्तुक हिन ।

मिजंनं खँ स्वात, 'अयजूसा अन हे छको
स्वय मालीका मज्यूला ? मचा बाँमला धाय्
म्वा, झी नानियात ठिक्क । अथे कतःपिथें यय्योथे
सनाः-हालाः जुइम्ह मखु । मचा साप सच्चा ।
स्कूले मास्टर जुया च्वंगु दु । लाहा, म्हुतु चू
लाकेत गथे याय् धाय् म्वा । मां दनि, बौ
दनि । याःकचा काय् ! म्ह्याय्पिं सुं दुगु मखु ।
कॅयात धाई, किलफिल छुं हे मदु । लगमे
प्रधानत धाय्व सुनां मस्यू ? जि स्वयला लिफः
हे स्वयादीम्वा'

'छेँ गय् च्वंथें छि ?

'छेँ ला छु, झी थें तुं—स्वतजाः । निभाःद्यो
स्वोगु कःसि दु । हिति तापाःनं धाय्म्वा ।'

'बाबु' छु धाई ! वयाके छको सलाह याना
स्वयका. मज्यूला छितः ?'

'ज्यू । थौं नकल छगू बिया छुया दिसँ ।
छको क्यना हय । तूला मतूला । वालंनं खः'

'वालं खःसां बाबुयाकेनि न्यनास्वय् । बरु
कँस प्यन्हु छको झासं रे नापलाय् दय्क सुथे ।'

मिजं 'हवस्' धयाः पिहाँवन । म्हा-
य्म्ह दूर्र्र ब्वाञ्च वयाः इयालं खो वन ।

+ + +

मनूत धमाधम अहां लिहाँ वल । कथाय्
भचा त्थानुलंकाः कोट-कीट त्वोतल । म्ह्याय्म्ह
हिती लः वय्वं न्हाचःतु जा-जि थ्वीत ठिक्क-
ठाक याःवने धुंकल । माँम्ह तुपुलुक्क थ्यंकः
वल । काय्-माँ निम्हेसिया खँ जुल ।

'बाबु. थौं लगमं मनू छम्ह वोगु ।
सुलोचनाया नकल छको हिँ धाल । लगमे
प्रधानत हं । मचा स्कूले मास्टर हं । जि जा
बिया मछुया । कँस प्यन्हु वा धया छुया ।'
हानं माँम्हं खं प्थीकल, 'मखु बाबु, सुलवा
न्हापाथें मखुत । तःहिकः जुल । मिसा-मचा
थःम्हं धया.....।'

सूर्यदेवं खँ त्वालहात, 'खःथाय् ज्यूथाय् सा
ज्यू । तर धयबां धकाः थन ला नःगु । छुयाय् !
बिया छुयगु ! भति भाति खर्च गाःगु मखु ।
छेँः धाःसा..... । मखु माँ, न्हापा कि लिपा
छको बी हे माः । लिपा जुल धाय्व कतपिसं
लाय् लाय् ब्वी । पतींचां स्वीकेगु छाय् ? न्हागु
याना नं ब्यंकांनि छुय् माली ।'

झसुका तया माँम्हं धाल, "छुयाय् ।
छु मयाय् बाबु ! 'ज्यू' धाय् माली का. गथे
याय् ? तर छन्त मदय्कं ला बीमखु । छु

स्वयाः नुगः तथा च्वने जि ? मन तय गु ल
छपुनं म्वाला ? जि जा लमियात धयानं छुय्
धुन । छपाः लपते चाःबले मयाःसा गबले याय गु ?
लाखा हिलाबला याय । थः थितिपिंत छेः
भति २ छुी, गाका छुय् । हाकनं पिने च्वपिनिगु
म्हुतुप्वानं ला तीमानि । ल्याय्म्ह्वा काय्यात
नं मयासे म्हाय्जक बियाल्लुत धाई । याःसा
लोके नं बाँला, थः खर्चनं म्हंचाः ।'

काय्म्हं र्वाः भचा स्यंकाः धाल. 'का माँ,
हालेमते सुम्क च्वं । धाय्जक अःपु, याय् थाकु ।
कतपिनि म्हाय्-मचा छेः ह्य् धुंकाः श्व
मदु. व मदु हाला च्वने बाँला ला ? छेँयागु ताल
थथे हे खः । छु धाय् ! याय्का छको । गन
वनी ? काय्मचा मखुला ? बरु लपते भतीचा
चिप्पाः याय् माली. माँ । बेसा थथे हे खः ।
न्हयागु न्यासाँ दुगंछि मकाःगु छुँ हे मदु ।'

ख्वखना सः याना. माँम्हं धाल, 'बाबु'
धासा न्हयाबले'.....।'

खँ त्यादय मलाकं सुलोचना वयाः मुसुक्क
न्हिलाः 'बेलि बुत' धाःवल । स्वम्ह माचामिचिं
थहाँ वन ।

x x + x

झंगतेगु सलं थःगु न्हाय्पने मुस्याः
थागुलिं सूर्यदेव मछालाः, न्यता ह्याउंसे च्याकाः,
ढिकीं दनाः म्हधुछि थहाँ वय् धुंकल । तःहि-
कःम्ह सूर्यदेवया ल्यु-ल्यु झी चीहिकःम्हसूर्य-
देवनं उसीं दन । झंगःत चिलिचालि हालाच्वं-
गुलिं सूर्यदेवं पिने मनूनं सःतूगु सः हे
म्हसोके मफुत । लिपतेतिनि बलं थुल । थय्क
झ्यालं खोगु व पिने मनूनं थस्वोगु—प्यंगः मिखा
चूलात । मनु स्वस्ये कथाय् वल । धाल,
'खुनु वयागु । माँनं छुं धयादीला ?'

सूर्यदेव—'ए ! लगमं झायागुला ? माँपिं बुंग-
देके झायाच्वन ।'

माँ म्हाय् निम्ह त्वाक्क ध्यन । लमि खनेवं
सुलोचना तले कुइंच जुल ।

लमी—'देके झायागुला ? खुनुया खं
गथे जुल थें ?'

माँम्ह—(काय्यागु र्वाः स्वयाः) 'छु याय्
बाबु ?'

सूर्यदेव—'स्वय्माःगु जिचाभाजु हे खः ।
मेपिनिगु छु खँ ? जिचाभाजु सपुतम्ह जुल धाय् व
जिल का ।'

लमी—थुगु खचूला मिखा तिसिसना दिसँ ।
खँ धैगु लिसा काय्गु बाँमला । बरु नकल
छको बियादीसा..... ।'

काय्म्ह—'जातः धैगु छु ? मन का मन !
मन मिल्य्जुल धाय् व गात का ।'

माँम्ह—'अय् धयां ज्यू ला ? जातःजकं
स्वय्म्वालीला ?'

लमी—(खँ कातय्यानाः) 'थौं कने
ला जातः स्वय्ग् चलननं मदयावन । निम्हेसिया
दिल वन धाय् व जातःनं म्वा सातनंः म्वा ।
थौंन्हे असने साहुया काय्या ब्यहा यात जातः
छखे लिकाः । जातः स्वोबले मिल्य्मजू हं । तर
काय्म्हं वहे माः धकाः तिव यात हं । आः
थौं—कने निम्ह गुलि मिल्य् जू ला व लुमि
थें ! अय्सां छको बिया दिसँ रे ।'

'ज्यू' धयाः काय्म्हं नकल छगू ल्हयाः बिया-
छुत ।

+ + + +

सुलोचना हिती लः काःवन । छम्ह नीछ-
दँ ति दुम्ह मिजं बाइसकल गयावल । निम्हे-
सिया मिखावाः ल्वात । वं वयात म्हस्युगु मखु,
वयात वं । तर निम्हेसियां भाव जुल 'वहे' धकाः ।

मिजं नाघेजुयाः वन । मिसां न्यता ह्याउँका
छको लिफः स्वयाः छेँः दुहाँ वन । निम्हेसिनं
वं वयागु, वयागु वं थासा कयाः हृदये छगू कुँचाय्
स्वचाकातल ।

+ + +
न्यादँ लिपा—

छन्हु सूर्यदेव इयाले च्वनाः कार-कार,
कार-कार बजां साला च्वन । पिनें सःतल ।
थय्क इयालं कस्वोगु—‘साहु……’ इसंक
वन । म्ह-म्ह पीसे च्वना वल । साहुं सरासर
थहाँ वयाः धाल, ‘गथे सूर्यदेव ?’ सूर्यदेव थारा
न्हुल । साहुया म्हुत्वी नँ न्यात, ‘वंम्हेसिया
निम्ह—निम्ह ब्याज काय् धुंकल । झी ब्याज
ला, मा ला ! आः ला मजिल गथे याय् ? कित
थथे दां ब्यु, कित छेँ तोता ब्यु—निताय् छता
मयासें मजिल का स्व’ धकाः पतींचा तःस्वाकाः
वन ।

थौं चान्हे सूर्यदेवया न्ह्यो मवो । मने
नाना तरङ्गत घय् २ पुपुं म्हितःवल । वं मन
मनं खँ लहाना च्वन, ‘माँ मन्त ! लत्या यात ।
खुला हं, दकिला हं ! गुलि खर्च ! लच्छिया
कमाई नय्त पाय्छि । गाजक मगा । नखः
चखः वई । बिधि व्यवहार वई । खर्च……
साहु……उफ् !” तरङ्ग मेथाय् व्वात ! वइत
विरक्त-भावं थिल । अले वं धाल, ‘मखु, मखु,
मय्ल ! थन छु याना च्वने ? मां मदु, बौ
मदु ! हानं थः धाय् सु ? थथे हे जुल कि
मखा मनूत जोगी ज्वीगु, येँ खाइगु, गःकीरु
इत्यादि……

कने जुल । रविदेव चान्हेसिया खँ सिया
मखा ज्वी, ख्वख्वं २ मिखा ग्वग्वः धाय्काः
बुबुस्यानाः मंमरू मंमरू पृवं सुतीं दना
वल । झी सूर्यदेव, सुनानं मस्यु, दनाः गन वं
गन, बेपत्ता……

लक्ष्मीपूजा

Dharma.Digital

—श्री बटुकनाथ पन्त

१
गुलिजक बाँला, गुलि झःझः धाः,
वो गुलि लय्ता मेपिनि छेँः !
लक्ष्मीपूजाया दिन जूसां
हरे छपाः मदु मत जिगु छेँः !

२
ताला मधया, चिकुला मधया,
वा वो, फय् वो नं मधया;
दुख-कष्ट नयाः, हि-चःति हाय्काः
जन्म छन्त जिं बिया तया ।

३
तर, जुल जितः छ म्हकसेथेँ जक,
वास छंगु जुल मेमेथाय् ;
जुल. थः व कतः म्हसीक्य मफयाः,
चञ्चल लक्ष्मी योयोथाय् !

४
झःझः धाःथाय् वनीम्ह लक्ष्मी
ख्यूँथोय् गबलेँ वय मखुला ?
मां-बौपिनि प्रति प्रेम तयाः छं
थःछेँः छको दुस्वय मखुला ?

५
नुगः न्ह्याक्क हे हाक्कुस्य च्वंसां
ख्वाःजक बाँलाय् वं गाःला ?

भौतिक जगते मानवतानं

मचाखाचा

छन्हुया खँ

श्री तीर्थलाल

छन्हुया दिने छँ: कचकच जुल । कचकच
आपा: जुल धाय्व छँ स्यनी धा:गु खँ न्यना
तयागुलि जि कचकच जूबले नहे मवासे च्वंच्वना ।
उबले हे जिगु मने पुलांगु खँ लुमना वल ।

“धिक्कार जिगु जन्म ! जि मचाबले ब्वा
स्वर्गवास जुल । उबले जि दु:ख-सुख धयागु
मस्युनि । पाजुवाज्यापिसं लहिना तल । भतिचा
त:धी जुया वोबले अजि स्वर्गवास जुल । अनंलि
जित: हा ना: मन्त । छाडुवा दोहँथें जूगुलि आख:
ब्वने मा: धयागु मत्ती हे मवन । अथें फांतां-

फुंतुं जुया: नया
च्वना ।”

“जिगु बुद्धि
भतिभति सिया वल ।
न्हापायागु खँ फुकं
लुमन । बले दु:ख
धयागु थथे धका:
सिल । तर अझ
बाँ:लाक स्यूगु मखुनि ।
लंथंफंथं जुया हे
च्वनातिनि । आ:

जि बाँ:लाक थुगा वल । तर आख: ब्वना
मतयागुलि छुं ज्या मस: । ‘लातले भा:पे मफु
मलाका: पट्टुतावे ज्वी !’ नय, पुने मफया वल ।
‘खिचाते नयदर कि ल्वापु, मनूते नय मन्त

कि ल्वापु’ धा:थें छँ:नं झनझन ल्वापु जुया वल ।”

“पासा केदारमानया ब्याह । भ्वेयागु
निमन्त्रण वल । निमन्त्रण-पत्र स्वया: मन खिन्न
जुल । केदारमान वया: सकलें मवसें मज्यू धका:
कर याना च्वन । जिगु नुग: ख्वल । भ्वजे
पेम्ह मनूया न्ह्योने ल्वेक पुनेगु वस: मडु ।”

“मन कोतुका: मांयाथाय् वना । ‘यो
मा ! केदारं मवसें मज्यू धका: साप हाला
वन । छिजक झासँ रे मज्यूला ? केहेंचानं
ब्वना यंकूसां ज्यू’ धया । मांनं धयादिल,

विद्या

धर्मज्योति शाक्य (क्लाम ६)

अहो ! विद्या त:धं भुवने मनमोहन,
गनतक जक याये विद्यायागु बयान ।
महाजन, नामी जुल विद्याया प्रभावं,
दइहे मखु सुमान विद्या मडुगु स्वभावं ।
थजागु सीका झीसं याय् विद्या सेवा,
मखु यायगु सुयागुं विद्या तोता पेवा ।
दुगु मखु विद्यार्थें मेगु छुं अमूल्य रत्न,
कयालि विद्या झीसं ज्वीनु झी विद्वान ।

मिखा कांनं भ्वे नय्
खं वस: कांनं भ्वे नय्
मखं । छु वमतं पुना:
वनेगु ?’ हानं केहेंनं
धाल, ‘जिनं वस:
मडु । म्हा: जिला,
वनेमखु थथे च्वंक ।’
जिगु मन झन न्हापा-
यासिकं स्वकु कोतुल ।
छुं जवा: बी मफुत ।
मांनं बोह बिल ।
केहेंनं घुर्कि नयंकल ।

भचा कचकच जुल ।”

जि प्याहाँ वया । ज्या मा: जुया ।
ज्यानं यायगु, फुर्सते-फुर्सते आख:नं ब्वनेगु जिगु
त:धंगु इच्छा दु ।

सम्पादकीय

न्हू दँ

हानं छको न्हूगु दँ वल । १०६६ फुनाः
१०७० क्यन । ई वंगु मचाः । आइता धाःसा
चिकीचा हाकः । तर अफसोस ! मनूतेसं भापे
मफु । न्हूगु दँया महत्व ला छखें ति, न्हूगु
दँ क्यंगु मस्यूपि हे नं आपालं दयेफु ।

स्वति वल । दकले न्हाइपुगु, यइपुगु
नखः—घाँलाये, म्वागु, जू हिते दुगु । दङ्ग
जुल । ग्वाय् पिल । खिचापूजा व कोपूजा
जूजक हितः फुई ! लक्ष्मीपूजाखुनु लक्ष्मीघो
पुज्यात, भ्वे नल, जू हितल । ह्यपूजाखुनु नं
धौन्मगं व खेंसगं कयाः ह्य पुज्यात, त्यं क
भ्वे नल, जुगुमुगु धायेक ऐला-श्वं त्वन, जू
हितल । किजापूजाखुनु ततायात कोँकोँ हाये-
कल, किजापूजा यात, भ्वे नल, जू हितल ।
अले स्वति सिधल । नखथ्या व्वनेगु व वनेगु
न्हापं छन्हु-निन्हुं सिधई । स्वति नखःया छुं
चि ल्यंसा नवोंगु ध्वग्गीपुलां पानाः गंका तःगु
घलमल—कं छु, नां कारयेमात्रं म्हुतुई जायेक
इ वइगु ! श्वके मखला स्वति ?

नयाः, त्वनोः, तियाः, हितः स्वति
फुई । तर स्वति नखःया ऐतिहासिक पृष्ठभूमि
छु, थुकिया महत्व छु, वतमान मानव समाज-
नाप श्वया सम्बन्ध छु इत्यादि खं आपासिनं
धयाथें मस्यु, न सीकेगु हे कोशिश याः ।
आज्जु-अबुजुं याना-वोंगुलि मयासे मज्यु धायेगु
छगु स्यु, उलिंका । अले हाहां-न्यान्यां निह
वनी । दच्छि दत कि हानं स्वति वई । हानं
न्हूगु दँ क्यनी । हानं नयी, त्वनी, ती, हितती ।
एवं प्रकारं दँदसं चलेयैजुया च्वंगु दु, दँ बितैये
जुया च्वंगु दु । तर दच्छिया भित्रे गुलि

चलट-पुलट जू, गुलि उथल-पुथल जू श्व खं
मनूतेसं बिचाः हे मयाः । गुलि बुढा-बुढि मित
जूई, गुलि मचात बुल जूई ; गुलि साहुत
फवगि जुल जूई, गुलि फवगित साहु जुल जूई,
गुलि चीमिपिं नय मखनाः सिना च्वन जूई,
गुलि तःमिपिं मयों-मयों नयाः म्वाना च्वन
जूई ! श्व जम्मां श्वके दच्छिया भित्रे । झीसं
मखयेफु । झीसं मखनेफु । झीसं बिचाः हे
नं मयायेफु । तर, दँया नुगले ला फुक्कं छापा
जुया च्वंगु दु । संसारे जुक्क फुक्क वं थगुई
मिखां पुलपुल स्वया च्वंगु दु, निहले माःथाय
निहलाः, ख्वये माःथाय ख्वयाः ।

श्व ला दच्छियागु खं जुल । दच्छि
धयागु ला साप हे आपाः, साप हे ताःहाकः ।
घोछि, निहच्छि, बाःछि, लच्छि, दच्छि । चिचीचा-
धंगु खं सफू बनैये जूई, चिचीचागोगु पुसां
सिमा बनैये जूई, चिचीचाफुतिगु वा-फुति सागर
बनैये जूई । अकिं चिचीचाधंगुनं कम महत्व-
पूर्ण मखु । वास्तवे घोछि-घोछि मिलैये जुयाः,
धात्थें धायेमाःसा पल-पल, क्षण-क्षण मिलैये जुयाः,
दँ बनैये जूई युग बनैये जूई । आदि व अन्त-
यात छस्वा जूई स्वाना-तःह्य हे क्षण अथवा
पल । हानं अचल व अटल छुं मखु ।
न्हागुं परिवर्तन जुया च्वंगु दु । न्हागुं न्हू
जुया च्वंगु दु । न्हागुं न्हाणे हे न्हाः वना
च्वंगु दु, ब्वाँः वना च्वंगु दु । अनीश्वरवादी,
अनात्मवादी, अन्धविश्वास व अन्धानुकरणवा
कट्टर विरोधी, व्यक्तिगत स्वतन्त्रताया अद्वितीय
अनुरागी, करुणा व मैत्रीया महान् प्रवर्तक
असाधारण बुद्धिवादी भगवान् बुद्धया सिद्धान्त

बमोजिम ला वर्तमान काल धयागु वस्तु हे मद्दु । कित भूत काल, कित भविष्य काल । अर्थात् समय थपायसकं याकनस्थ्याकनं न्हाः वना च्वंगु दु कि भविष्य काल वर्तमान काले परिणत ज्जुईसाथ तुरून्त हे भूतकाले परिणत ज्जुई धुंकीगु । स्थिर छुं मद्दु । समय नाप-नापं संसारे दक्को पदार्थया रूप-रङ्ग, ढाँचा-काँचा, छाँट-काँटनं हेरफेर, अदल-बदल जुया च्वंगु दु ।

तर, छु याये ! झीके धाःसा घलमल नयाः धोःक धक्का तयेगु घलमल बुद्धि वसिके बिचार वाहेक मेगु दुगु मखु । जुनि बित्त ज्जुई धुंकल, अर्थेनं झीके होश मद्दु । स्या, पा, च्वा, छा वा, इवा या इत्यादि-इत्यादि प्रलयङ्कारी शब्दत ह्वे पीसे-पीसे च्वंक मनूतेगु म्हुतुं अक्सर प्याहाँ वया च्वंगुनं खने दु । संसार अनित्य । तृष्णा गबले तृप्त मजू । थुयागु संसारे थुयागु तृष्णाया मोहपाशे क्यनाः 'जगतो हिताय' मधासे 'ममतो हिताय' धायेगु नादानी मखुला ? थ/हे/जक नये, थ/हे/जक त्वने, थ/हे/जक ती, 'आफू मरेपछि डुमै राजा' धकाः न्हाना च्वंगु संसार-रथया घःचाःयात स्वार्थ रूपी चागलं न्वकाः दिकेत स्वइपिं मनूत गज्यापिं धाये ? नाङ्गां वयाः पचि वनेगु, ख्वया वयाः ख्वयेका वनेगुयात हे संसार धाई धकाः थुमिसं मस्यू । 'नल, त्वन, पिल ग्वाय्' धायेगु मानवता मखु । मानवता ला मैत्री व करुणाया भावना नुगले तयाः, सकसितं सम भावं स्वयाः, पुलांगुया थासे न्हूगु तयाः फयांफछि संसारे 'सत्यम्, शिवम्, सुन्दरम्' या विश्वव्यापी साम्राज्य

स्थापना यानाः 'वसुधैव कुटुम्बकम्' धायेगु खः ।

थौं पुलांगु दँ फुनाः न्हूगु दँ क्यंगु दिन खः । निगू सासःया बिचे लङ्गूरथें हल्लये जुया च्वंगु शरीर ला नाश जुया हे वनीतिनि । तर दँ दँदँसं वई । संसार दत्तले थ्वया आयु बढेयेजुजुं वनी । पुलांगु स्यना वनी । न्हूगु दया वनी । अकिं झीसं चा जुया वनीगु ह्यात जक पूजा यायेयासिकं सदगुण, सदबिचार, सदबुद्धि, सदभावनायात पूजा यानाः वत्थें ज्यानिं यायेगु कामना थनिंनिसें छाय् मयाये ? ह्वं ह्वछि जक जय ज्जुईमा, आयु बढेये ज्जुईमा मधासे जगत प्राणी उधार ज्जुईमा छाय् मधाये ? विद्याया सुकुन्ना च्याकाः 'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय, लोकानुकम्पाय' धकाः प्रण यानाः सेवा व त्यागया सगं छाय् मकाये ?

थौं झी 'धर्मोदय'या नं निदँबुरि खः— निदँ फुना स्वदे च्वंगु । न्याय् मसवं ब्वाय ला फइ हे मखु । अथे जूमनं निदँया भित्रे मां-भाय् ह्यस्यूगु, ज्ञान नुद्धि बढे जूगु, अने अनेगु खँ स्यूगु, साहित्ययात ह्यस्यूगु इत्यादि खँ 'धर्मोदय' ब्वना च्वंपिं भाजु-मैजुपिसं सिहे स्यू । 'धर्मोदय' यानाः दाजु-किजा, तता केहे-पिनि च्वयगु व ब्वनेगु उत्साह बढे जुया च्वंगुनं सकसिनं स्यू । 'धर्मोदय' जातः गुलि पुलां जुल, छलि झंझं बाँबाँलागु च्वसात पिकयाः पाठक-पाठिकापिनिगु सेवा याय फइ धयागुनं स्वयंसिद्ध खः । अकिं झी सकल ग्राहक-ग्राहिकातेसं, पाठक-पाठिकातेसं, नेवा भाय्या प्रेमी-प्रेमिकातेसं दया, माया, अद्वा व स्नेह शुक्लपक्षया तिमिलाथे निहन्दि बढे यानाः 'धर्मोदय'यात ब्वलंकेगु, थ्वया चिरायु कामना यायगु प्रतिज्ञानं थौंया शुभ दिने छाय् मयाय ?

जातकमाला (१ व २) —

चवोम्ह भिक्षु अमृतानन्द, पिकाम्ह धर्मोदय सभा
मू० क्रमानुसार नेपाले १५०।७५ भारते ॥) ॥॥)

मनूतेसं खँ लहाःथे पशु-पंछितेसं खँ लहाकाः
उपदेश व शिक्षा वीगु न्हापा—न्हापायागु
साहित्यया छगू रूप खः । हितोपदेश व चन्द्रकान्ता
वेदान्त मब्वंम्ह शिक्षितम्ह मनू दय् थाकुई ।
इसपं दय्का तःगु बाखं ला स्कूलपत्ति मब्वंसे
हे मगाः । थुजागु हे छगू-निगू बाखं मौलिक
रूपं झी नेपाले नं प्रचलित जुया च्वंगु खने दु,
गथे कि 'धो'—च्वलेचायागु बाखं, सिनापता
मैजुयागु बाचं' । जातक धयागु नं थुजागु हे
बाखं खः ।

जातक बौद्ध कालीन साहित्य खः । अर्कि
८४ लाख जुनि चाःहिलाःतिनि नर-जन्म जुइगु
धयागु बौद्ध मतावलम्बीतेगु भनाइया छुं आभास
थुकी दु । थुकिया निगू भाग हालमाले प्याहाँ
वोगु । थ्व लेखकया मां-भाय्या उपरे प्रवल प्रेम
व शिक्षा प्रचारयागु मनोकामनाया छगः पाके
जूगु फल खः धाःसां ज्यू । छथाय्-निथाय्
लेखकया निवासस्थानपाखे यागु भाय् वोसां
सरल व साहित्यिक जुयाः सफू बाँला जू ।
मचातेर्निर्ति थुलि ग्यंगु सफू नेवा भासे प्याहाँ
मवोनि । ज्ञां मदयाः धवां जुया च्वर्पि ल्याय्म्ह
ल्यासे, नुढा-बुद्धितेत नं ज्याय् ख्वले लाइक जू ।

थ्व सफुतो निथाय्ति छापेयाःगु द्वना
च्वंगु दु । लेखकया पिता मृत्यु जूगु बि० सं०
१९८६ ज्वीमाःथाय् २९८६ जुया च्वन । 'धर्मोदय'
या सफूतेगु विषयले 'शब्द संग्रह' व 'हना गा'
या क्रमानुसार १८५ व १८६) ज्वीमाःथाय् १२५
व १२६) जुया च्वंगु दु ।

धर्म व विनय—चवोम्ह व
पिकाम्ह भिक्षु अमृतानन्द, मू नेपाले)३६,

भारते १२)

त्रिपिटक धकाः बुद्ध धर्म स्वंगु पिटक
दु—विनय पिटक, अभिधर्म पिटक व सूत्र पिटक ।
विनय पिटके भिक्षु-भिक्षुनी, आमणेर-आमणेरनी
अनागारक-अनागारिका व उपासक-उपासिकातेसं
पालन यायमाःगु नियम दु । अभिधर्म पिटके
आध्यात्मिक खँ । सूत्र पिटके गृहस्थीया विषयले
व मेमेगु विषयले भगवान बुद्ध बखत-बखते
कना बिज्यागु उपदेश दु । थ्व स्वंगु पिटक
बुद्ध धर्मया आधार स्तम्भ खः ।

थ्व 'धर्म व विनय' धयागु सफुली विनय
(प्रातिमोक्ष-विनयजक) व अभिधर्मयागु खँ दु ।
च्यादँ—झिदँ ब्वनाः पास ज्वीवतिनि आचार्य
ज्वीगु गहन विषय ३१गू पानाय् सम्पूर्ण दइ
धकाः आशा यायगु हे भूल । अर्कि थ्वयात
सफू मधासे संकेत (Hint) जक धाःसां अत्युक्ति
ज्वीमखु । तर लेखकं सरल भासं क्रमानुसार मिले
याना त गुलिं सफू छोट वं । थ्व सफू स्वयाः
झीसं विनय व अभिधर्मयागु आशय थ्वीके फु ।
बुद्ध धर्मया विशार्थितेत स्मारकपत्र (memora-
andum) थें यानाः म्हिचाय् घाना ज्वीत ला
एकदम फ्रस्ट छ्वास ।

थ्व सफूया न्यासगू प्रति सित्तिकं इना
वीगु प्रकाशकया मनसा जूगुलिं डाक खर्च ३
धेवा छुयाहःम्हेसित छगू सफू छुया हयगु जुल ।

प्यारे राजा बेटा—चवोम्ह श्री

रिपभदास रांका, पिकाम्ह श्री भारत जैन
महामण्डल, वर्धा (मध्यप्रान्त) मू० १)

थ्व हिन्दी सफू खः । पंडित नेहरू थः
गह्याय्यात चवोगु पौत लिपा सफूया रूपे प्याहाँ
वोर्थे थ्व श्री रिपभदास राँका थः काय्यात
चवोगु पौतेगु संग्रह खः । थुकी जम्मा १५गु

कविताः—

नमस्ते—श्री रत्नध्वज २५
 यायमखु—श्री भक्तिदास श्रेष्ठ बी०ए० ३२
 भ्रान्त पथिक—श्री आशाराम शाक्य ४१

कहानीः—

लड़ाई—श्री केशरलाल ३७

निबन्धः—

विन्ति—श्री धर्मरत्न 'यमि' ३२
 विज्ञान, साहित्य व भाषा—श्री ए० जे०
 लारेन्स ३८
 जीवने अभिनयया स्थान—श्री जगतबहादुर
 जोशी बी०ए० ४२
 जिगु विन्ति—श्रीमति करुणा देवी ४४

समालोचनाः—

श्री केदारमान 'व्यथित'यागु काव्य साधना—
 श्री रामहरि जोशी बी०ए०,बी०एस्सी २६

इतिहासः—

नेपाले बौद्ध धर्मया प्रवेश—त्रिपिटकाचार्य
 भिक्षु धर्मरक्षित ३४

धर्मः—

वाहीतिक सुत्त—अ० भिक्षु सुबोधानन्द २६

मचाखाचाः—

रामरत्नया लहिनातःम्ह झङ्गः (बाखं)—
 श्री जगतलाल ४६
 पिलिपिलि च्यानाच्चंगु मत (कविता)
 श्री धनबहादुर ३७

उगुं थुगुंः—

मनुष्य जीवन—'मनू' ३३
 मनू—स्वर्गीय भैरवगोपाल वैद्य ३६
 नुगःघाः—श्री खड्गबहादुर ४०
 सम्पादकीय, समाचार इत्यादि

तिंतिकः महाविकः

ऐलागुलु—(लंचो थल्ल्याः) बाकी तयमखु ! ऐला—श्वं त्वनेमज्यू धकाः का 'धर्मोदय'ले
 च्वयाहःगु ! मजुककुसे गन तोते धकाः ! हरे, जिं स्यूका यायगु ! गथे खः ऐलागुलु ?

भ्वेगुलु—(बंय् मुक्कां दायाः) ठीक धाल । जुक्के हे माः । भ्वेजक नयमज्यू, ध्वगी-
 पुलां नयमज्यू धकाः नं च्वयाहःगु दु । ग्यायमो ऐलागुलु ! झी स्वम्ह दत धायव गाहेमाः नि !
 मगाःला गजिगुलु ?

गजिगुलु—(तीजक लासाय् गोतुलाः) जिं मस्यू, भाइ ! गजि त्वनेमज्यू धकाः च्वया-
 हःगुनं मदु, जुक्कनं वनेमखु ।

बौ-काय्

बौम्ह—ए भगत ! छ निहंनिह स्कूल मवं हं धाःगु न्यना । बाँलाक आखः ब्वना
 लाकी मब्बना ?

काय्म्ह—ब्वना बा ! स्कूलनं निहंनिह वना । सेपिं मस्तनं जिथेंजूसा कनेसंनिसें स्कूल
 मचायकूसां ज्यू धकाः मास्टर माहेवं ग्यायीगु ।